

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

اعرف الحق تعرف امله

۴

سلسله پژوهش های اعتقادی

نگاهی به آیه ولایت

آیت الله سید علی حسینی میلانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله پژوهش های اعتقادی

نویسنده:

علی الحسینی الميلانی

ناشر چاپی:

مرکز حقایق اسلامی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	..... فهرست
۷	..... سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت المجلد ۴
۷	..... مشخصات کتاب
۷	..... سرآغاز ... ص: ۹
۸	..... پیش گفتار ... ص: ۱۵
۹	..... بخش یکم: شأن نزول آیه ولایت ... ص: ۱۹
۹	..... شأن نزول آیه ولایت ... ص: ۱۹
۹	..... اشاره
۹	..... اتفاق نظر مفسران در شأن نزول آیه ... ص: ۲۰
۱۱	..... آیه ولایت در سخن محدثان ... ص: ۲۴
۱۲	..... آیه ولایت در سروده شاعر شهیر انصاری ... ص: ۲۶
۱۲	..... آیه ولایت از دیدگاه ابن تیمیّه ... ص: ۲۷
۱۳	..... برداشت آخر ... ص: ۲۹
۱۴	..... بخش دوم امامت علی علیه السلام در آیه ولایت ... ص: ۳۳
۱۴	..... آیه ولایت و امامت علی علیه السلام ... ص: ۳۳
۱۴	..... اشاره
۱۴	..... «ولایت» چیست ...؟ ص: ۳۴
۱۵	..... معنای ولایت در آیه شریفه ... ص: ۳۸
۱۶	..... دیدگاه فضل بن روزبهان در مورد معنای ولایت و آیه مبارکه ... ص: ۳۹
۱۶	..... ردّ دیدگاه ابن روزبهان ... ص: ۳۹
۱۷	..... حاصل بررسی ... ص: ۴۳
۱۸	..... بخش سوم شبهه هایی درباره آیه ولایت ... ص: ۴۷
۱۸	..... چند شبهه در مورد آیه ولایت ... ص: ۴۷

- ۱۸ ..... اشاره
- ۱۸ ..... نخستین شبهه: معنای ولایت ... ص: ۴۸
- ۱۸ ..... دومین شبهه: «واو» حالیه یا عاطفه ...؟ ص: ۴۸
- ۱۹ ..... پاسخ ... ص: ۵۰
- ۲۰ ..... سومین شبهه: علی علیه السلام به خدا توجه داشت یا به سائل ...؟ ص: ۵۱
- ۲۰ ..... پاسخ ... ص: ۵۲
- ۲۱ ..... چهارمین شبهه: آیه مذکور، جمع را خطاب می‌کند اما علی علیه السلام فرد است ... ص: ۵۵
- ۲۲ ..... پاسخ ... ص: ۵۶
- ۲۲ ..... اشاره
- ۲۲ ..... پاسخ زمخشری ... ص: ۵۷
- ۲۳ ..... پاسخی دیگر ... ص: ۵۸
- ۲۳ ..... دیدگاه علامه سید عبدالحسین شرف الدین رحمه الله ... ص: ۵۸
- ۲۳ ..... روایتی از امام صادق علیه السلام ... ص: ۵۹
- ۲۳ ..... پاسخی مورد پسند ... ص: ۶۰
- ۲۴ ..... سخن پایانی ... ص: ۶۲
- ۲۴ ..... کتاب نامه ... ص: ۶۵
- ۲۶ ..... درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت المجلد ۴

مشخصات کتاب

سرشناسه: حسینی میلانی، علی، ۱۳۲۶-

عنوان قراردادی: آیه‌الولایه. فارسی.

عنوان و نام پدیدآور: نگاهی به آیه ولایت/علی حسینی میلانی؛ ترجمه و ویرایش هیئت تحریریه مرکز تحقیقات اسلامی.

مشخصات نشر: قم: مرکز الحقائق الاسلامیه، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری: ۷۲ ص.

فروست: سلسله پژوهشهای اعتقادی؛ ۴

شابک: ۱۳۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۰۱-۶۳-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۶۵] - ۶۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- اثبات خلافت.

موضوع: تفاسیر (سوره مائده. آیه ولایت).

موضوع: امامت.

موضوع: ولایت -- جنبه‌های قرآنی.

شناسه افزوده: مرکز الحقایق اسلامیه.

رده بندی کنگره: BP۱۰۲/۲۲/ح-۴۱۵ ۹۰۴۱۵ ۱۳۸۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۴۲۱۳۸

سرآغاز ... ص: ۹

بسم الله الرحمن الرحيم

... آخرین و کامل ترین دین الهی با بعثت خاتم الانبیاء، حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وآله به جهانیان عرضه شد و آئین و

رسالت پیام رسانان الهی با نبوت آن حضرت پایان پذیرفت.

دین اسلام در شهر مکه شکوفا شد و پس از بیست و سه سال زحمات طاقت فرسای رسول خدا صلی الله علیه وآله و جمعی از

یاران باوفایش، تمامی جزیره العرب را فرا گرفت.

ادامه این راه الهی در هجدهم ذی الحجه، در غدیر خم و به صورت علنی، از جانب خدای منان به نخستین رادمرد عالم اسلام پس

از پیامبر خدا صلی الله علیه وآله یعنی امیر مؤمنان علی علیه السلام سپرده شد.

در این روز، با اعلان ولایت و جانشینی حضرت علی علیه السلام، نعمت الهی تمام و دین اسلام تکمیل و سپس به عنوان تنها دین

مورد

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۱۰

پسند حضرت حق اعلام گردید. این چنین شد که کفرورزان و مشرکان از نابودی دین اسلام مأیوس گشتند.

دیری نباید که برخی اطرافیان پیامبر صلی الله علیه وآله، با توطئه‌هایی از پیش مهیا شده- مسیر هدایت و راهبری را پس از رحلت پیامبر خدا صلی الله علیه وآله منحرف ساختند، دروازه مدینه علم را بستند و مسلمانان را در تحیر و سردرگمی قرار دادند. آنان از همان آغازین روزهای حکومتشان، با منع کتابت احادیث نبوی، جعل احادیث، القای شبهات و تدلیس و تلبیس‌های شیطانی، حقایق اسلام را- که همچون آفتاب جهان تاب بود- پشت ابرهای سیاه شک و تردید قرار دادند.

بدیهی است که علی رغم همه توطئه‌ها، حقایق اسلام و سخنان دُرّزبار پیامبر خدا صلی الله علیه وآله، توسط امیر مؤمنان علی علیه السلام، اوصیای آن بزرگوار علیهم السلام و جمعی از اصحاب و یاران باوفا، در طول تاریخ جاری شده و در هر برهه‌ای از زمان، به نوعی جلوه نموده است. آنان با بیان حقایق، دودلی‌ها، شبهه‌ها و پندارهای واهی شیاطین و دشمنان اسلام را پاسخ داده و حقیقت را برای همگان آشکار ساخته‌اند.

در این راستا، نام سپیده باورانی همچون شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی، خواجه نصیر، علامه حلی، قاضی نورالله، میر حامد حسین، سید شرف‌الدین، امینی و ... همچون ستارگانی پرفروز می‌درخشد؛ چرا که اینان در مسیر دفاع از حقایق اسلامی و تبیین سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۱۱

واقعیات مکتب اهل بیت علیهم السلام، با زبان و قلم، به بررسی و پاسخ‌گویی شبهات پرداخته‌اند...

و در دوران ما، یکی از دانشمندان و اندیشمندانی که با قلمی شیوا و بیانی رسا به تبیین حقایق تابناک دین مبین اسلام و دفاع عالمانه از حریم امامت و ولایت امیر مؤمنان علی علیه السلام پرداخته است، پژوهشگر والامقام حضرت آیت الله سید علی حسینی میلانی، می‌باشد.

مرکز حقایق اسلامی، افتخار دارد که احیاء آثار پُربار و گران سنگ آن محقق نستوه را در دستور کار خود قرار داده و با تحقیق، ترجمه و نشر آثار معظم له، آن‌ها را در اختیار دانش پژوهان، فرهیختگان و تشنگان حقایق اسلامی قرار دهد. کتابی که در پیش رو دارید، ترجمه یکی از آثار معظم له است که اینک "فارسی زبانان" را با حقایق اسلامی آشنا می‌سازد. امید است که این تلاش مورد خشنودی و پسند بقیه الله الأعظم، حضرت ولی عصر، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار گیرد.

مرکز حقایق اسلامی

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطاهرين المعصومين ولعنة الله على أعدائهم أجمعين من الأولين والآخرين

پیش‌گفتار ... ص: ۱۵

از آیاتی که شیعیان همواره برای اثبات امامت امیر مؤمنان علی علیه السلام به آن استدلال می‌کنند، آیه ولایت است. خداوند متعال در این آیه می‌فرماید:

«أَمَّا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ» (۱)

«تنها ولی و صاحب اختیار شما خدا، پیامبر او و کسانی هستند

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۱۶

که ایمان آورده‌اند؛ همان کسانی که نماز را برپا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌دهند». برای استدلال به این آیه، ابتدا باید به روایات مراجعه نماییم تا روشن شود که این آیه در مورد چه کسی نازل شده است؛ آن‌گاه چگونگی استدلال به آیه شریفه مورد بحث قرار می‌گیرد، و در پایان به اشکالات و اعتراضات دانشمندان اهل سنت پاسخ داده می‌شود. بنا بر این، سخن در سه بخش مطرح خواهد شد:

بخش یکم: شأن نزول آیه ولایت

بخش دوم: چگونگی استدلال به آیه ولایت

بخش سوم: پاسخ به شبهه‌ها

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۱۹

بخش یکم: شأن نزول آیه ولایت ... ص: ۱۹

شأن نزول آیه ولایت ... ص: ۱۹

اشاره

همه شیعیان دوازده امامی اتفاق نظر دارند که این آیه مبارکه هنگامی نازل شد که امیر مؤمنان علی علیه السلام انگشترش را در حال رکوع به مستمند بخشید.

این مطلب در روایات متواتری از طریق آنان نقل شده است. بنا بر این از نظر آنان مسلم است، و جای هیچ تردیدی در آن نیست.

ولی این استدلال برای اهل تسنن کافی نیست و پرسش‌هایی برای آنان مطرح خواهد شد از جمله این‌که:

- آیا این روایات در کتاب‌های محدثان و مفسران اهل سنت آمده است؟

- آیا آنان این روایات را صحیح و قابل اعتماد می‌دانند؟

- آیا برای اثبات آن دلیل قانع‌کننده‌ای وجود دارد؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۲۰

ما ضمن مراعات اصول بحث و مناظره، در این بخش به نام برخی از بزرگان اهل سنت - که پذیرفته‌اند که این آیه در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام نازل شده است - اشاره می‌کنیم تا پیروان آنان و کسانی که کتاب‌های آنان را معتبر و روایات آن‌ها را مستند می‌دانند و به اصول مذهب آن‌ها پایبند هستند، نیز قانع شوند.

با بیان این مطلب، شأن نزول آیه شریفه روشن خواهد شد، و همچنین معلوم خواهد شد که این روایات مورد اتفاق شیعه و سنی، و مورد پذیرش آنان است.

اتفاق نظر مفسران در شأن نزول آیه ... ص: ۲۰

طبق آنچه که از بزرگان اهل سنت نقل شده است، همه مفسران در شأن نزول آیه ولایت اتفاق نظر دارند. این اتفاق نظر از سوی چهار تن از دانشمندان اهل سنت نقل شده است.

۱- قاضی ایجی (متوفای سال ۷۵۶) نویسنده کتاب المواقف فی علم الکلام، که از مهم‌ترین کتاب‌های اهل سنت در علم کلام و اصول دین است. او می‌نویسد:

«تمامی مفسران اتفاق نظر دارند که این آیه مبارکه در ماجرای بخشیدن انگشتر امیر مؤمنان علی علیه السلام در حال رکوع نماز نازل

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۱

شده است» (۱) ۲- میر سید شریف جرجانی (متوفای سال ۸۱۶ ه) در شرح المواقف به این اجماع اعتراف کرده است «۲».

۳- سعدالدین تفتازانی (متوفای سال ۷۹۳ ه) در شرح المقاصد اجماع مفسران را بر این که آیه شریفه در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام نازل شده، نقل کرده است «۳».

شرح المقاصد از کتاب‌های مهم اهل سنت در علم کلام است. این کتاب در مدارس آنها تدریس می‌شود و در محافل علمی آنها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، به همین دلیل بسیاری از بزرگان اهل سنت بر این کتاب شرح و تعلیق نوشته‌اند.

۴- علاء الدین قوشجی سمرقندی نیز از کسانی است که به اجماع مفسران بر این که آیه مبارکه در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام نازل شده، اعتراف کرده است «۴».

بنا بر این، تمامی مفسران اهل سنت معتقدند که این آیه مبارکه در

(۱) المواقف: فی علم الکلام / ۴۰۵.

(۲) شرح المواقف: ۸ / ۳۶۰.

(۳) شرح المقاصد: ۵ / ۱۷۰، برای آگاهی از اهمیت این کتاب ر. ک: کشف الظنون.

(۴) شرح التجرید: ۳۶۸.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۲

شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام، و زمانی که آن حضرت در رکوع انگشترش را به مستمند بخشید، نازل شد. این اجماع و اتفاق نظر را بزرگان و دانشمندان اهل سنت نقل کرده و به آن اعتراف نموده‌اند، یعنی همان کسانی که سخنان آنها مورد اعتماد است و به کتاب‌هایشان استناد می‌شود.

آلوسی در تفسیر خود می‌نویسد:

«اکثر راویان اخبار معتقدند که این آیه در شأن علی کرم الله وجهه نازل شده است» (۱).

ابن کثیر در تفسیر خود برخی از این روایات را در ذیل آیه مبارکه نقل نموده و حکم به صحّت بعضی از آنها داده است «۲».

ابن کثیر کسی است که در تفسیر و تاریخ خود، تا آن‌جا که می‌توانسته، بر شیعیان خُرده گرفته و سعی کرده است تا اعتقاد آنها را باطل جلوه دهد. اعتراف چنین شخصی به صحّت این روایات، ارزش علمی فراوانی دارد و راه فرار را بر خصم ما می‌بندد.

هنگامی که به کلمات بزرگان اهل سنت در علم رجال مراجعه شد

(۱) تفسیر روح المعانی: ۱۶۸ / ۶.

(۲) تفسیر ابن کثیر: ۲ / ۶۴.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۳

و سخنان آنها در مورد راویان و ناقلان این احادیث بررسی گردید، این نتیجه به دست آمد که تعدادی از این احادیث بنا بر نظر آنها- که از ناقدان معروف اهل سنت در سند روایات هستند- صحیح بوده و قابل اعتماد است.

یکی از آن روایات، حدیثی است که ابن ابی حاتم در تفسیر خود آورده است. وی از ابی سعید اشبح از فضل بن دکین از موسی بن

قیس حضرمی از سلمه بن کهیل این گونه نقل می‌کند:

علی در حال رکوع انگشترش را به فقیر بخشید و این آیه نازل شد: «انما ولیکم الله ورسوله» «... ۱».

تا این جا به خوبی روشن شد که صحت این حدیث مورد اتفاق مفسران بوده و بنا بر گفته آلوسی بیشتر محدثان آن را نقل کرده‌اند که به نام برخی از آن‌ها اشاره شد و کلام ابن کثیر در صحت بعضی از آن‌ها نیز نقل گردید.

علمای علم کلام نیز - که در مورد دلایل امامت بحث کرده و دلیل‌های هر طرف را برای اثبات نظر خود ذکر کرده‌اند - می‌گویند که این آیه در همان جریان خاص نازل شده است.

(۱) تفسیر ابن ابی حاتم: ۴/ ۱۱۶۲.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۴

آیه ولایت در سخن محدثان ... ص: ۲۴

بزرگان از پیشوایان محدثان نیز در قرن‌های مختلف، این حدیث را در کتاب‌های خود نقل کرده‌اند. اکنون به اسامی برخی از کسانی که این حدیث را در آثار خود آورده‌اند اشاره می‌کنیم:

۱- حافظ عبدالرزاق صنعانی

وی نویسنده کتاب المصنّف، و استاد بخاری (مؤلف کتاب صحیح بخاری) است.

۲- حافظ عبد بن حمید نویسنده کتاب المسند

۳- حافظ رزین بن معاویه عبدری اندلسی

وی کتاب الجمع بین الصحاح السنّه را تالیف کرده است.

۴- حافظ نسایی

وی نویسنده کتاب صحیح است و این حدیث را در صحیح خود نقل کرده است.

۵- حافظ ابو جعفر محمد بن جریر طبری

وی مؤلف دو کتاب مشهور و معروف تاریخ و تفسیر طبری است.

۶- حافظ ابن ابی حاتم رازی

وی محدث و مفسر پرآوازه‌ای است، و ابن تیمیه در منهاج السنّه

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۵

معتقد است که تفسیر او از هر روایت جعلی و ساختگی خالی است.

۷- حافظ ابو الشیخ اصفهانی

۸- حافظ ابن عساکر دمشقی

۹- حافظ ابو بکر بن مردویه اصفهانی

۱۰- حافظ ابو القاسم طبرانی

۱۱- حافظ خطیب بغدادی

۱۲- حافظ ابو بکر هیشمی

۱۳- حافظ ابو الفرج ابن جوزی حنبلی

۱۴- حافظ محب طبری

وی استاد حرم مکی است.

۱۵- حافظ جلال الدین سیوطی

اهل سنت معتقدند که وی پایه گذار نوین و احیاکننده سنت در قرن دهم به شمار می‌رود.

۱۶- حافظ شیخ علی متقی هندی

وی نویسنده کتاب کنز العمال است.

با معرفی این بزرگان که از علمای زمان بخاری تا قرن یازدهم

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۶

هستند نتیجه می‌گیریم که صاحبان تفسیر بر این واقعه اجماع داشته و بیشتر محدثین و ناقلین اخبار بر آن تصریح کرده‌اند.

با مراجعه و بررسی سند آن روایات، و صحت و اعتبار آن‌ها، اعتبار روایات نیز بنا بر مبانی ایشان به وضوح آشکار می‌گردد.

آیه ولایت در سروده شاعر شهیر انصاری ... ص: ۲۶

آوازه خوش این حدیث به گونه‌ای است که شاعر شهیر انصاری، حسان بن ثابت نیز- که صحابی رسول خدا صلی الله علیه و آله بوده است- این منقبت امیر مؤمنان علی علیه السلام را به نظم کشیده است.

آلوسی بغدادی در کتاب روح المعانی می‌نویسد: حسان بن ثابت در این زمینه، خطاب به امیر مؤمنان علی علیه السلام چنین سروده است:

فأنت الذي أعطيت إذ كنت راعياً زكاةً فدتك النفس يا خير راع

فأنزل فيك الله خير ولايةً وأثبتها أئني كتاب الشرايع

تو همان کسی هستی که در حال رکوع زکات دادی جان به قربانت ای بهترین رکوع کننده!

از این رو، خداوند بهترین ولایت را در مورد تو فرو فرستاد و آن را در کتاب شرایع (قرآن) ثبت فرمود «۱».

(۱) تفسیر روح المعانی: ۱۶۸/۶.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۷

آیه ولایت از دیدگاه ابن تیمیه ... ص: ۲۷

با توجه به آنچه بیان شد نه راهی برای خدشه‌دار کردن در سند این اخبار وجود دارد، نه جایی برای تکذیب آن باقی مانده، و نه تضعیف روایاتش ممکن است.

ابن تیمیه نیز در این مورد و درباره این استدلال اظهار نظر کرده است. او می‌نویسد:

«بعضی از دروغ پردازان، حدیثی دروغین ساخته‌اند و گفته‌اند که این آیه هنگامی نازل شد که علی در حال نماز انگشترش را به فقیر بخشید. این خبر به اتفاق و اجماع دانشمندان حدیث، دروغ است و دروغ آن آشکار است».

سپس می‌افزاید:

«تمامی دانشمندان درایت و حدیث شناس اتفاق نظر دارند که این آیه در شأن علی نازل نشده، و علی هیچ گاه انگشترش را در حال نماز به فقیر نداده است.»

از طرف دیگر همه محدثان اتفاق نظر دارند که آن قصه‌ای که در این مورد نقل شده، دروغین و جعلی است و جمهور امت پیامبر چنین

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۸

حدیثی را نشنیده‌اند» (۱).

چه قدر قابل توجه است!! ما به همه کسانی که در بحث‌های علمی خود چشم و گوش بسته از ابن تیمیه پیروی می‌کنند و نظرات او را می‌پذیرند می‌گوییم که متنبه شوند و ببینند که از چه شخصی عقاید، احکام، سنن و آداب‌شان را می‌آموزند.

بنا بر نظرات ابن تیمیه، قاضی ایجی، شریف جرجانی و بزرگان دانشمندان کلام- که به نام آن‌ها اشاره شد- هیچ یک عالم به حدیث نیستند، و لذا از زمره امت محمد خارجند. آن‌ها تصریح کرده‌اند که تمامی مفسران، اجماع و اتفاق نظر دارند که این آیه در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام نازل شده است، ولی ابن تیمیه می‌گوید: «این حدیث دروغین را بعضی دروغ‌گویان جعل کرده‌اند و تمامی عالمان حدیث معتقدند که علی انگشترش را به فقیر نداده است».

گویا مراد او از اهل علم- که ادعا می‌کند بر کذب این حدیث اجماع کرده‌اند- تنها خود او یا بعضی از کسانی است که گرد او جمع شده‌اند؛ و چون دو- سه نفر از اطرافیانش چنین نظری داده‌اند، ادعا می‌کند که نه تنها تمامی اهل حدیث و ناقلان اخبار بر نظریه وی اجماع

(۱) منهاج السنه: ۲/ ۳۰.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۲۹

و اتفاق نظر دارند بلکه تمامی امت بر آن اجماع کرده‌اند.

گویا اجماع در جیب اوست، و هر گاه بخواهد آن را از جیب خود بیرون آورده و به مردم عرضه می‌کند، و از طرفی بر مردم نیز لازم دانسته است که هر چه او ادعا کرده بپذیرند.

برداشت آخر ... ص: ۲۹

از آن‌چه بیان شد می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که این قضیه معروف و مشهور است، هم در کتاب‌های شیعیان و هم در کتاب‌های اهل سنت.

ما در این نوشتار به برخی از آن‌ها اشاره کردیم، ولی روایان این حدیث، که برخی با سند و برخی دیگر به صورت مرسل این حدیث را نقل کرده‌اند بیش از این‌ها هستند (۱). آیا هیچ یک از آن‌ها عضوی از امت محمدی محسوب نمی‌شود؟

(۱) برای آگاهی بیشتر ر. ک به تفسیر طبری: ۶/ ۱۸۶، تفسیر ابن ابی حاتم: ۴/ ۱۱۶۲، تفسیر المعانی: ۲/ ۴۷، اسباب النزول: ۱۱۳، تفسیر العز الدمشقی: ۱/ ۳۹۳، تفسیر ابن کثیر: ۲/ ۶۴، کشاف: ۱/ ۶۴۹، الدر المنثور: ۳/ ۱۰۵ و همچنین تفسیر فخر رازی، تفسیر بغوی، تفسیر نسفی، تفسیر قزطبی، تفسیر ابی السعود، تفسیر شوکانی، تفسیر آلوسی و از کتاب‌های حدیثی ر. ک: جامع الاصول: ۹/ ۴۷۸، المعجم الاوسط: ۷/ ۱۲۹، تاریخ دمشق: ۴۲/ ۳۵۶.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۰

بنا بر این هیچ شک و شبهه، و جای هیچ‌گونه مناقشه‌ای- چه از نظر سند، و چه از نظر شأن نزول آیه شریفه و چه از نظر دلالت آن- در مورد این حدیث وجود ندارد، و این آیه در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام و در زمانی که آن حضرت در حال رکوع

انگشترش را به فقیر بخشیده، نازل شده است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۳

بخش دوم امامت علی علیه السلام در آیه ولایت ... ص: ۳۳

آیه ولایت و امامت علی علیه السلام ... ص: ۳۳

اشاره

پیش تر بیان شد که آیه ولایت، از جمله آیه‌هایی است که بیانگر امامت امیر مؤمنان علی علیه السلام است. برای روشن شدن چگونگی استدلال به این آیه مبارکه در آغاز باید معنای برخی از واژگان آیه توضیح داده شود و یک بار دیگر آیه شریفه بررسی گردد. در قرآن کریم می‌خوانیم:

«انما وليکم الله ورسوله والذین آمنوا الذین یقیمون الصلوة ویؤتون الزکاة وهم را کعون»

«تنها ولی و صاحب اختیار شما خدا، فرستاده او و کسانی هستند که ایمان آورده‌اند؛ همان کسانی که نماز را برپا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌دهند».

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۴

در نگاه آغازین دو واژه قابل بررسی است؛ واژه «انما» و واژه «ولیکم». بی‌تردید واژه «انما» در زبان عربی به معنای «حصر» است و حصر یعنی منحصر کردن حکمی به مورد خاصی، به طوری که آن حکم تنها اختصاص به همان مورد داشته باشد و هیچ کس یا هیچ چیز دیگری آن حکم را نداشته باشد.

این معنا درباره واژه «انما» مورد قبول همه بوده، و کسی آن را انکار نکرده است.

«ولایت» چیست ...؟ ص: ۳۴

دوّمین واژه مورد بررسی، واژه «ولیکم» یعنی «ولی شما» است.

اکنون این پرسش مطرح است که معنای «ولایت» چیست؟

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در حدیثی که به نام «حدیث ولایت» معروف شده است می‌فرماید:

«علی منّی وأنا من علیّ وهو ولیکم بعدی» (۱)

«علی از من و من از علی هستم، و او بعد از من ولی شماست».

(۱) سنن ابن ماجه: ۱/ ۸۹، مسند احمد بن حنبل: ۵/ ۱۷۱، کنز العمال: ۱۱/ ۶۰۳، حدیث ۳۲۹۱۳.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۵

بنا بر این، واژه ولایت، هم در این آیه مبارکه و هم در این حدیث، با تعبیر «ولیکم» آمده است.

واژه ولایت از نظر لغوی دارای معانی مختلفی است؛ این معانی مختلف یا در یک معنا مشترک هستند و یا خیر. اگر مشترک باشند هر کدام از آنها مورد و مصداقی از آن معنا خواهند بود که به آن مشترک معنوی گفته می‌شود، و اگر هیچ اشتراکی با هم نداشته باشند، تنها در لفظ مشترکند که به آن مشترک لفظی گفته می‌شود.

معنای اول ولایت، مشترک معنوی است؛ یعنی ولایت همیشه به یک معنا می‌آید و معانی دیگر هر کدام مصداقی از آن معنای

واقعی خواهد بود یعنی: عهده‌دار شدن کار دیگری.

به عنوان مثال وقتی گفته می‌شود: فلانی ولیّ فلانی است یعنی او عهده‌دار کارهای فرد دوم است، و یا وقتی گفته می‌شود: این شخص ولیّ این طفل صغیر است یعنی او مسئولیت کارهای طفل را به عهده گرفته است.

و نیز ولیّ امر به کسی گفته می‌شود که تمامی کارهای آن امر به عهده او باشد. به همین علت است که به سلطان و پادشاه «ولیّ» گفته می‌شود؛ زیرا تمامی امور مملکت به عهده اوست و او این مسئولیت کشورداری را به عهده گرفته است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۶

این معنا همان معنای واقعی ولایت است. از این رو در هر مورد که واژه ولایت به کار رفته باشد، این معنا در آن لحاظ شده است. به عنوان نمونه به دوست و رفیق و همسایه ولیّ گفته می‌شود. به شخصی که با شما هم‌پیمان بوده و قسم خورده که شما را یاری کند، ولیّ می‌گویند. پدر ولیّ است، خداوند متعال ولیّ است و پیامبر او نیز ولیّ است و موارد دیگری در همین معنا وجود دارد که به آن‌ها ولیّ گفته می‌شود.

این معنا در تمامی موارد کاربرد واژه ولایت وجود دارد، وقتی که به همسایه ولیّ گفته می‌شود یعنی او سزاوارترین کسی است که کارهای همسایه‌اش را انجام داده و عهده‌دار امور او گردد.

اگر برای کسی مشکلی پیش آید نزدیک‌ترین کسی که به یاری او می‌شتابد و در برطرف کردن آن مشکل او را کمک می‌کند و کارهای آن شخص را به عهده می‌گیرد همسایه اوست، که به آن حقّ همسایگی نیز گفته می‌شود.

کسی که هم‌پیمان کسی می‌شود، یا کسی که به یاری دیگری می‌آید، و یا برادر انسان، هر کدام دارای نوعی ولایت هستند، اما یک معنای واحد در تمامی این موارد موجود است که همان معنای قیام به امر و عهده‌دار شدن کارهای دیگری است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۷

با بررسی کتاب‌های لغت و سخن بزرگان این فنّ، به خوبی روشن می‌شود که همه آن‌ها همین معنای اساسی را برای واژه ولایت بیان کرده‌اند.

اگر گفتیم: واژه ولایت مشترک لفظی است، یعنی لفظ ولایت معانی و مصادیق مختلفی دارد، بدون این که بین آن معانی وجه اشتراکی وجود داشته باشد؛ مانند واژه «عین» که در زبان عربی به آن مشترک لفظی می‌گویند، چرا که در معانی مختلفی به کار می‌رود از جمله:

چشمه آب، چشم انسان، خورشید و...

می‌بینید که این معانی گوناگون دارای معنای مشترک نیستند، بلکه هر کدام معنای خاص خود را دارند. این مطلب در کتاب‌های علم اصول به تفصیل مطرح شده است.

بنا بر این، واژه ولایت، بر فرض این که از آن چه گفتیم صرف نظر کنیم و بگوییم: مشترک لفظی است، دارای معانی گوناگونی خواهد بود که یکی از آن معانی این است: سزاوارتر بودن به چیزی، و اولویّت داشتن نسبت به امری.

در مشترک لفظی برای این که بفهمیم آن لفظ در کدام یک از معانی آن به کار برده شده است، باید به قرائن و شواهدی که مراد و مقصود گوینده را مشخص می‌کند، توجه کنیم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۸

بنا بر این بایستی در پی قرینه‌هایی باشیم که در این آیه مبارکه وجود دارد، تا روشن شود که واژه ولایت در این آیه، به چه معنایی به کار رفته است.

بنا بر آنچه که بیان شد قرائن و شواهد متعددی در این آیه وجود دارد که اثبات می کند ولایت به همان معنایی است که شیعیان می گویند؛ یعنی: اولویت، برتری و سزاوارتر بودن برای به عهده گرفتن امور مسلمانان.

قرینه ها بر دو گونه اند: قرائن مقامیه و قرائن لفظیه. قرائن مقامیه همان دقت در مقام و زمانی است که آیه نازل شده است، و با آن قرائن روشن می شود که واژه ولایت در معنای اولویت و برتری در سرپرستی امور مسلمانان است.

برخی دیگر از قرائن تصریحات خود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است که قرائن «لفظیه» خوانده می شوند. پاره ای از این قرائن لفظی، روایاتی است که در این مورد آمده است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۳۹

دیدگاه فضل بن روزبهان در مورد معنای ولایت و آیه مبارکه ... ص: ۳۹

فضل بن روزبهان نیز در این مورد اظهار نظر کرده است. وی در ردّ نظر علامه حلی رحمه الله می نویسد:

«قرائن و شواهد دلالت دارند که مراد از ولایت در این جا نصرت و یاری است. بنا بر این منظور از آیه «انما ولیکم الله ورسوله والذین آمنوا»، ... این است که یاور شما خدا، پیامبرش و کسانی هستند که نماز می خوانند و در حال رکوع صدقه می دهند» (۱).

ردّ دیدگاه ابن روزبهان ... ص: ۳۹

درست است که نصرت و یاری یکی از معانی ولایت است، هم چنان که در کتاب های لغت نیز آمده است، اما روایاتی که در این مورد رسیده بیانگر این است که در این جا مراد از ولایت، نصرت و یاری نیست.

به نمونه ای از این روایات که در تفسیر فخر رازی، تفسیر ثعلبی و دیگر کتاب ها آمده توجه کنید:

«أَنَّ النَّبِيَّ لَمَّا عَلِمَ بِأَنَّ عَلِيًّا تَصَدَّقَ بِخَاتَمِهِ لِلسَّائِلِ تَضَرَّعَ إِلَى

(۱) احقاق الحق: ۲/ ۴۰۸.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۰

الله وقال: اللهم إن أخي موسى سألك قال: «ربّ اشرح لي صدري ويسر لي أمري واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي واجعل لي وزيراً من أهلي هارون أخي أشدّ به أوزري وأشركه في أمري كي نسبحك كثيراً ونذكرك كثيراً انك كنت بنا بصيراً».

فأوحيت إليه: «قد اوتيت سؤالك يا موسى» (۱).

اللهم وإني عبدك ونيك فاشرح لي صدري ويسر لي أمري واجعل لي وزيراً من أهلي علياً أشدّ به ظهري ...

قال ابوذر: فوالله، ما استتم رسول الله صلى الله عليه وآله الكلمة حتى هبط عليه الأمين جبرائيل بهذه الآية: «إنما وليكم الله ورسوله ...

« إلى آخر الآية» (۲)

«وقتی پیامبر فهمید که علی انگشتر خود را به فقیر داده، دست به دعا برداشت و با تضرّع به درگاه خداوند چنین عرضه داشت:

«پروردگارا! برادرم موسی از تو درخواست نمود و گفت:

«خداوندا! سینه ام را گشاده و پر تحمل کن و کارم را آسان نما و گره را از زبانم بگشا تا سخن مرا بفهمند، و برای من از خانواده ام

(۲) تفسیر فخر رازی، ۱۱/۲۵. تفسیر ثعلبی.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۱

وزیری قرار ده، هارون برادرم را؛ پشت مرا به او محکم کن و او را در امر من شریک گردان تا تو را بسیار تسبیح کنیم و بسیار به یاد تو باشیم، همانا تو به ما بی‌نا هستی».

پس تو به او وحی کردی: «ای موسی! آنچه را می‌خواستی قطعاً به تو داده شد».

پروردگارا، من هم بنده و پیامبر تو هستم، پس سینه‌ام را گشاده و پرتحمل کن و کار مرا آسان نما و برای من از خانواده‌ام وزیری قرار ده، علی را، و به وسیله او پشت مرا محکم کن ...

ابوذر گوید: به خدا سوگند! هنوز دعای پیامبر خدا صلی الله علیه و آله «۱»

تمام نشده بود که جبرئیل امین نازل شد و این آیه را آورد:

«تنها ولی شما خداست و پیامبرش..» تا پایان آیه».

آیا هیچ انسان عاقل و فهمیده‌ای، که کمترین توجه به لغت و روش قرآن و آنچه از پیامبر صلی الله علیه و آله وارد شده داشته باشد، می‌پذیرد که ولایت در این آیه، با این قرائن، به معنای نصرت و یاری باشد؟

(۱) علی رغم این که در منابع اهل سنت درود و صلوات پس از نام مبارک پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به صورت ناقص (ابتر) آمده است، ما طبق فرمایش حضرتش، درود و صلوات را به صورت کامل آورده‌ایم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۲

آیا عقل انسان چنین کاری را می‌پذیرد که رسول خدا صلی الله علیه و آله به درگاه خداوند تضرع و زاری کند تا خداوند به مردم اعلام کند که علی یاور شماست؟!

پیامبر صلی الله علیه و آله با چنین حالی و در چنین حالتی دست به دعا برداشته است تا خواسته او آن باشد که خداوند آیه‌ای را نازل کند و به مردم بفهماند که علی علیه السلام یاور مؤمنان است؟

آیا کسی شک داشته که علی علیه السلام یاور مؤمنین است تا پیامبر خدا صلی الله علیه و آله ناگزیر شود که دست به دعا بردارد و این گونه به راز و نیاز پردازد، و پیش از آن که دعای حضرتش تمام شود، این آیه نازل شود:

«انما ولیکم الله ورسوله والذین آمنوا..»

«تنها ناصر و یاور شما خدا و رسول او و مؤمنین هستند...»

با وجود این همه قرائن و شواهد، آیا صحیح است که بگوییم:

منظور از «ولیکم» ناصر و یاور است؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۳

حاصل بررسی ... ص: ۴۳

سخن پایانی در زمینه بررسی معنای واژه ولایت این است که اگر ولایت مشترک لفظی باشد و ما برای تعیین آن معنا که خداوند اراده نموده است، نیاز به قرینه داشته باشیم، قرائن لفظیه و مقامیه، معنی کلمه ولایت را واضح و آشکار می‌سازد.

در این صورت معنای واژه ولایت اولویت و سزاوارتر بودن در به عهده گرفتن امور مسلمانان خواهد بود و این اولویت برای خدا، رسولش و برای مؤمنانی که نماز می‌خوانند و در حال رکوع صدقه می‌دهند، ثابت خواهد بود.

پس از بررسی واژه «إنما» و واژه «ولایت» در این آیه شریفه می‌توان گفت که به راستی واژه «و» در «والذین آمنوا» برای عطف است؛ یعنی به جز خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله این عده نیز بر شما ولایت دارند.

ولی واوی که در «و هم راکعون» آمده و او حالیه است، یعنی در حال رکوع زکات می‌پردازند.

با توجه به تمامی این نکات می‌توان گفت که «إنما ولیکم» یعنی تنها خدا، پیامبرش و مؤمنانی که نماز به پا می‌دارند و در حال رکوع

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۴

زکات می‌دهند، بر شما اولویت دارند.

تا کنون این نتیجه را به دست آوردیم که هم قرآن و هم روایات این معنا را روشن کردند که چه کسی در حال رکوع نماز صدقه داده، و این آیه در مورد چه کسی نازل شده است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۷

بخش سوم شبهه هایی درباره آیه ولایت ... ص: ۴۷

چند شبهه در مورد آیه ولایت ... ص: ۴۷

اشاره

با توجه به استدلال متقنی که در مورد آیه ولایت انجام پذیرفت معنای آن روشن شد. در این بین اعتراض‌ها و اشکال‌هایی نیز بر این استدلال وارد شده که لازم است به آن‌ها پاسخ بگوییم تا جای هیچ شک و شبهه‌ای باقی نماند.

ما در ضمن بیان مطالب گذشته به اعتراض شیخ الاسلام «ابن تیمیه» اشاره کردیم و گفتیم که پیش از آن که سخن او اعتراض باشد، افترا و تهمت است که بر شیعیان روا داشته است. در واقع این اعتراض نه تنها افترا بر شیعه است بلکه افترا و تهمت بر بیشتر مفسران، محدثان، بزرگان علما و متکلمان اهل سنت نیز به شمار می‌رود تا آن‌جا که تمامی آن‌ها را دروغگو دانسته است.

البته روش ابن تیمیه در کتابش همین گونه است. من از آغاز تا

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۸

پایان کتاب او را با دقت بررسی کردم و به نکاتی دست یافتم که اگر کسی از آن‌ها آگاه شود نه تنها او را کافر دانسته، بلکه - بالاتر از آن - هر کس که او را «شیخ الاسلام» نامیده است نیز کافر خواهد دانست.

نخستین شبهه: معنای ولایت ... ص: ۴۸

نخستین شبهه، در معنای ولایت است که پیش‌تر به آن اشاره شد و به طور مختصر به آن پاسخ دادیم. این شبهه را فضل بن روزبهان در کتاب ابطال الباطل مطرح کرده است. او این کتاب را در رد کتاب علامه حلی رحمه الله نوشته است.

پس از او سید قاضی نورالله تستری در کتاب احقاق الحق و شیخ محمد حسن مظفر در کتاب دلائل الصدق کتاب او را نقد کرده و به اشکال‌های او پاسخ داده‌اند.

دومین شبهه: «او» حالیه یا عاطفه ... ص: ۴۸

شبهه دیگری که در این زمینه مطرح شده است این است که برخی احتمال داده‌اند که «او» در «و هم راکعون»، «او» عاطفه است نه

«واو» حالیه «۱». بنا بر این، آیه را این گونه می‌خوانیم:

(۱) پیش‌تر گفتیم که مراد از «واو» عاطفه آن است که جمله بعدی را به وسیله عطف به جمله قبلی مرتبط سازد و آن را در حکم جمله قبلی شریک می‌سازد؛ اما «واو» حالیه حالت وقوع کار را بیان می‌کند. به عنوان مثال وقتی می‌گوییم: جاء زید وعمر و یعنی زید و عمرو آمدند، حرف «واو» عاطفه است اما وقتی می‌گوییم: جاء زید وهو قائم یعنی زید آمد در حالی که ایستاده بود؛ حرف «واو» در این مثال حالیه است و با این دو نظر معنای آیه با هم متفاوت خواهد بود.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۴۹

«أَمَّا وَلِيكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»

«توها ولی و صاحب اختیار شما خداست و پیامبرش و کسانی که ایمان آورده‌اند؛ همان کسانی که نماز برپا می‌دارند و زکات می‌دهند و رکوع می‌کنند».

نه این که در حال رکوع زکات می‌دهند، بلکه آن‌ها سه کار جدا از هم انجام می‌دهند: هم نماز می‌خوانند، هم زکات می‌دهند و هم در مقابل خدا به رکوع می‌روند.

از این رو آیه شریفه هیچ ارتباطی با قضیه بخشیدن انگشتر نخواهد داشت.

حقیقت آن است که اگر این احتمال وارد باشد و احتمال صحیحی هم باشد، دیگر نمی‌توانیم به این آیه استدلال کنیم؛ زیرا معروف است که اگر احتمالی بر خلاف استدلال باشد، آن استدلال مخدوش خواهد شد و از بین خواهد رفت.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۰

پاسخ ... ص: ۵۰

این احتمال با نگاه اجمالی به روایاتی که در مورد این قضیه وارد شده، خیلی زود از بین می‌رود و جایی برای آن باقی نمی‌ماند. اگر به تفسیر الدر المنثور مراجعه نماییم و آن روایات را ملاحظه کنیم به این نتیجه خواهیم رسید که این «واو»، واو حالیه است نه «واو» عاطفه.

در این کتاب و همچنین در سایر کتاب‌ها در ذیل آیه ولایت این گونه روایت شده است:

«تَصَدَّقَ عَلَيَّ وَهُوَ رَاكِعٌ» (۱)

«علی علیه السلام در حال رکوع صدقه داد».

همچنین در روایت دیگری که در الدر المنثور آمده است چنین می‌خوانیم:

«أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَأَلَ السَّائِلَ، سَأَلَ ذَلِكَ الْمَسْكِينُ الَّذِي أَعْطَاهُ الْإِمَامُ خَاتِمَهُ، سَأَلَهُ قَائِلًا: «عَلَى أَيِّ حَالٍ أَعْطَاكَ» - أَيِ الْخَاتِمِ؟»

قال: أَعْطَانِي وَهُوَ رَاكِعٌ» (۲)

(۱) تفسیر ابن ابی حاتم: ۱۱۶۲/۴.

(۲) الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور: ۱۰۵/۳.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۱

«پیامبر از فقیری که امام انگشترش را به او بخشیده بود، پرسید:

«در چه حالی انگشتر را به تو داد؟»

گفت: «در حال رکوع آن را به من داد». آری، شخص پیامبر صلی الله علیه وآله از فقیر می پرسد که در چه حالی علی علیه السلام انگشتر را به تو داد. بنا بر این «واو» حالیه است و هیچ جایی برای این اشکال و احتمال باقی نمی ماند.

سومین شبهه: علی علیه السلام به خدا توجه داشت یا به سائل...؟ ص: ۵۱

سومین شبهه‌ای که درباره استدلال به آیه ولایت مطرح شده از سه جهت بیان شده است:

۱- علی علیه السلام این انگشتر را از کجا آورده بود؟ و چگونه صاحب این انگشتر شده بود؟

۲- ارزش این انگشتر چقدر بوده؟ در آن زمان قیمت آن چقدر بوده است؟

بدیهی است که این گونه اعتراض‌ها شایسته بحث و استدلال نیستند و همان بهتر که با بزرگواری از کنار آن بگذریم.

۳- امیر مؤمنان علی علیه السلام کسی بود که در حال نماز تمام توجه او به خدای سبحان بود، و هیچ توجهی به غیر آن نداشته است تا آن جا که در برخی از روایات آمده است: در یکی از جنگ‌ها تیری به پای آن

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۲

حضرت فرو رفت. می خواستند آن تیر را بیرون بکشند، کسی گفت:

صبر کنید تا آن بزرگوار به نماز بایستد، آن گاه تیر را از پایش بیرون آورید، زیرا او در حال نماز درد را احساس نمی کند.

با توجه به این روایت چگونه آن حضرت صدای آن مستمند را شنید و به او توجه کرد؟ چگونه به او اشاره کرد که نزدیک بیا، و بعد دستش را دراز کرد تا او انگشتر را از انگشت او خارج کند؟

همه این کارها مشغول شدن به امور دنیا است، و شایسته نیست انسان در هنگام راز و نیاز با خدا به امور این دنیا توجه کند.

اشکال قبلی که می خواستند «واو» را عاطفه بدانند نه حالیه، اشکالی نحوی بود، و اشکال اول، که در معنای واژه ولایت بحث کرده بودند، اشکال لغوی بود، اما این اشکال، اشکالی عرفانی است؛ زیرا وقتی امیر مؤمنان علی علیه السلام با خدای خود صحبت می کند، و با یکدیگر نجوا می نمایند، او غرق در توجه به خدا و مشغول خواندن نماز است، در چنین شرایطی چگونه آن حضرت به این دنیا توجه می کند؟

پاسخ ... ص: ۵۲

این شبهه را از چند جهت می توان پاسخ داد:

نخست: خداوند متعال این واقعه را از مناقب امیر مؤمنان علی علیه السلام

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۳

دانسته و آن حضرت را در قرآن مدح کرده است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نیز خاتم بخشی امیر مؤمنان علی علیه السلام در حال رکوع را از فضایل او برشمرده است.

مؤمنان و مسلمانان، از زمان نزول این آیه تا به امروز، آن را از فضیلت‌ها و ویژگی‌های منحصر به فرد آن امام همام دانسته‌اند.

بدیهی است اگر این کار امام کوچک‌ترین اشکالی داشت، هیچ گاه این عمل از مناقب و فضایل امیر مؤمنان علی علیه السلام به شمار نمی آمد. دوم: امیر مؤمنان علی علیه السلام در نماز به امور دنیوی توجه نکرده، بلکه تمام توجه او به خدا و انجام وظایف بندگی بوده است. در واقع صدقه دادن به فقیر عبادتی در ضمن عبادت دیگر بوده و کاری است که خدا آن را دوست دارد.

شاید بهتر باشد در پاسخ به این شبهه به بزرگان اهل سنت که دارای ذوق عرفانی بوده‌اند مراجعه کنیم.

آلوسی در این مورد می‌نویسد: همین سؤال را از ابن جوزی «۱»

(۱) گفتنی است که ابن جوزی، جدّ سبط بن جوزی است، توجه به این نکته لازم است، چرا که گاهی بین ابن جوزی و سبط بن جوزی اشتباه می‌شود. مراد در این جا ابو الفرج ابن جوزی حنبلی است که حافظ حدیث بوده و صاحب تألیفات زیادی است و در سال ۵۹۷ ه در گذشته است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۴
پرسیدند، او در پاسخ، این دو بیت شعر را خواند:

یسقی و یشرب ولا تلهیه سکرته عن الندیم ولا یلهو عن الناس
اطاعه سُکرُهُ حَتّٰی تمکّن من فعلِ الصحاۃ فهذا واحد الناس

می‌نوشت و می‌نوشاند و مستی او، او را از توجه به ساقی باز نمی‌دارد و از مردم غافل نمی‌سازد.

مستی او در اختیار اوست تا جایی که توانسته همانند انسان‌های هوشیار عمل کند؛ پس او یگانه و منحصر به فرد از این مردم است «۱».

این شعر از ابن جوزی حنبلی متعصب است، همان فردی که امثال ابن تیمیه و فضل بن روزهان برای ردّ کردن فضایل امیر مؤمنان علی علیه السلام به کتاب‌های او اعتماد می‌کنند، ولی او نیز در پاسخ این اشکال و شبهه ساکت نمی‌ماند و با این شعر شبهه را پاسخ می‌دهد.

از طرفی امیر مؤمنان علی علیه السلام در ویژگی‌های خود «جامع الأضداد» بوده، یعنی خصوصیت‌های متضادّ را در خود جمع کرده است. اگر چنین نبود یگانه دوران نمی‌شد، و این همه فضایل و مناقب به او اختصاص نمی‌یافت و اگر چنین نبود، وصی رسول خدا صلی الله علیه وآله

(۱) تفسیر روح المعانی: ۱۶۹/۶.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۵
و کفو و هم شأن فاطمه زهرا علیها السلام نمی‌شد.

بنا بر این، هیچ کس این اشکال را در مورد امیر مؤمنان علی علیه السلام نمی‌پذیرد که علی علیه السلام در نماز به کارهای دنیوی توجه کرده باشد و از انس و توجه به خدا غافل شده باشد.

آری، در روایات ما آمده است که عمر بن خطاب می‌گوید: من چهل بار انگشترم را به فقیر بخشیدم، ولی یک آیه هم در شأن من نازل نشد! «۱» بنا بر آن چه بیان گردید روشن شد که این اشکال نیز مانند اشکال‌های پیشین بی‌مورد بوده و قابل پذیرش نیست.

چهارمین شبهه: آیه مذکور، جمع را خطاب می‌کند اما علی علیه السلام فرد است ... ص: ۵۵

اعتراض مهمی که صورت علمی دارد و بر آیه ولایت مطرح کرده‌اند این است که معترضین گفته‌اند: علی علیه السلام یک نفر است، اما در این آیه خداوند به لفظ جمع سخن گفته است و این بدین معنا است که مخاطبین آیه بیش از یک نفر بوده‌اند. خداوند متعال می‌فرماید:

«وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يَتَّقُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»

«آن کسانی که ایمان آورده‌اند، نماز برپا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌دهند».

(۱) البتّه این روایت را تا کنون در کتاب‌های اهل سنت ندیده‌ام.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۶

پاسخ ... ص: ۵۶

اشاره

این اشکال ظاهر زیبایی دارد و در موارد دیگری نیز وارد شده است؛ زیرا آیات دیگری نیز وجود دارند که در آن‌ها لفظ جمع به کار رفته، ولی مراد یک نفر است، مانند آیه مباحله که خداوند در آن جا می‌فرماید:

«وانفسنا وانفسکم» «... و بیاوریم جان‌های خود و جان‌های شما را».

در حالی که پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فقط حضرت علی علیه السلام را با خود برد. همچنین پیامبر صلی الله علیه وآله از بین زنان، تنها حضرت فاطمه علیها السلام را با خود بُرد در حالی که در آیه شریفه می‌فرماید:

«ونسائنا ونسائکم»

«زن‌هایمان و زن‌هایتان».

این اعتراض ممکن است در سایر مباحث علمی نیز مطرح شود، لذا ممکن است در برخی از آیات لفظ جمع آمده باشد اما مراد یک نفر باشد.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۷

پاسخ زمخشری ... ص: ۵۷

پرواضح است که دانشمندان زیادی به این اعتراض پاسخ داده‌اند از جمله زمخشری که از بزرگان علمای اهل سنت است و در علوم مختلف تألیفاتی دارد.

او کتاب معروفی به نام کشف در تفسیر قرآن دارد، و امتیاز آن از سایر تفسیرها به این است که قرآن را از لحاظ ادبی و بلاغی تفسیر می‌نماید و این در نزد اهل فن و خیره مبرهن و واضح است. وی در آن کتاب به این سؤال این گونه پاسخ می‌دهد:

«این که در چنین مواردی لفظ جمع آورده می‌شود به این جهت است که بقیه مردم به انجام دادن این کار تشویق شوند و توجه مردم را به این نکته معطوف سازد که مؤمن باید تا این حدّ بر احسان به فقرا و بیچارگان حریص باشد که حتی در حال نماز از کمک رسانی و احسان به مستمندان غافل نشود، و این چیزی است که از تمامی مؤمنان خواسته شده است. به همین جهت این آیه به صورت لفظ جمع آمده است».

این پاسخ زمخشری را بسیاری دیگر از دانشمندان پسندیده‌اند.

اگر این وجه برای ایجادکنندگان شبهه قانع کننده نباشد خواهیم گفت

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۸

که باید بر بسیاری از آیات و روایات و سخنان فصیحی عرب این ایراد وارد باشد.

همه ما می‌دانیم که در قرآن کریم و در احادیث صحیح‌های که از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله روایت شده، و همچنین در زبان عربی فصیح، موارد متعددی دیده شده است که لفظ به صورت جمع به کار رفته، اما مقصود از آن یک نفر است.

پاسخی دیگر ... ص: ۵۸

گروهی از علمای ما و بعضی از دانشمندان اهل سنت در پاسخ این اشکال چنین گفته‌اند:
در چنین مواردی خداوند متعال، می‌خواهد این فضیلت و منقبت امیر مؤمنان علی علیه السلام را بزرگ نشان دهد. از این رو، از یک نفر به صیغه جمع حکایت می‌کند تا از علی علیه السلام و آنچه انجام داده به بزرگی یاد کند؛ هم‌چنان که مرسوم است که گاهی برای بزرگداشت یک نفر لفظ جمع به کار می‌رود.

دیدگاه علامه سید عبدالحسین شرف الدین رحمه الله ... ص: ۵۸

علامه سید عبدالحسین شریف الدین رحمه الله در این زمینه دیدگاه دیگری دارد. وی می‌نویسد:
سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۵۹

اگر این آیه با صیغه مفرد می‌آمد منافقان و دشمنان امیر مؤمنان علی علیه السلام در صدد تصرف در قرآن برمی‌آمدند و به خاطر دشمنی با آن حضرت دست به تحریف قرآن می‌زدند، زیرا آیات دیگری نیز به صورت صیغه جمع به کار رفته است ولی مقصود از آن تنها علی علیه السلام است؛ اگر در تمام این موارد صیغه مفرد به کار می‌رفت آن‌ها به فکر تصرف در قرآن کریم می‌افتادند. در چنین شرایطی بیان مطلب با کنایه و صیغه جمع بسیار شیواتر و رساتر از تصریح به لفظ مفرد است. قرآن به طور اجمال بیان می‌فرماید: کسانی که در حال نماز صدقه دادند، ولی شما هستند، آن‌گاه روایات موجود معین می‌کنند که آن شخص علی بن ابی طالب علیه السلام است. چنین بیانی شیواتر است چرا که به اسم شخص معینی تصریح نشده و به قول معروف: کنایه رساتر از تصریح است (۱).

روایتی از امام صادق علیه السلام ... ص: ۵۹

در این زمینه روایتی معتبر از امام صادق علیه السلام نقل شده که نظر علامه سید شرف الدین رحمه الله را تأیید می‌کند.
راوی از امام علیه السلام پرسید، چرا نام علی علیه السلام به همین

(۱) المراجعات: ۲۶۳.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۶۰

صراحت که من می‌گویم در قرآن ذکر نشده است؟

امام علیه السلام در پاسخ می‌فرماید: اگر نام آن حضرت با صراحت و وضوح در قرآن می‌آمد، منافقان نام او را حذف می‌کردند و دست تحریف در قرآن باز می‌شد، در حالی که خداوند سبحان خواسته است که قرآن را از هر دخل و تصرفی محافظت نماید.
آن‌جا که می‌فرماید:

«إِنَّا لَهُ لِحَافِظُونَ»

«به راستی که ما حافظان قرآنیم».

پاسخی مورد پسند ... ص: ۶۰

به نظر می‌رسد که بهترین پاسخی که وجود دارد همین است که بگوییم:

نظایر فراوانی در قرآن، حدیث و سخنان فصیح عرب وجود دارد که چنین به کار رفته است. از طرفی در تمام روایات صحیح و معتبر آمده است که این آیه تنها در شأن علی علیه السلام نازل شده است.

اما پاسخ این سؤال را که چرا به جای لفظ مفرد صیغه جمع به کار رفته است، زمخشری به گونه‌ای، طبرسی به گونه دیگر و سید شرف الدین به گونه دیگر مطرح نموده‌اند.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۶۱

اگر به کتاب گران سنگ الغدیر علامه امینی رحمه الله مراجعه کنید، خواهید دید که این بزرگوار آیات فراوانی را ذکر می‌کند که در آن‌ها از صیغه جمع استفاده شده اما مراد و مقصود آن‌ها تنها یک نفر است. او تمامی آن آیات را با استناد به روایات و مصادری که مورد قبول و اعتماد است بیان می‌کند.

بنا بر این، هیچ جای شگفتی نیست که آیه با لفظ جمع آمده، اما مراد از آن یک نفر است.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۶۲

سخن پایانی ... ص: ۶۲

بحمد الله شأن نزول و کیفیت استدلال به آیه ولایت را به اختصار بیان نمودیم و در این بین به مهم‌ترین اعتراض‌ها و اشکال‌هایی که در مورد این آیه مبارکه بیان شده بود پاسخ دادیم.

چنانچه پیش‌تر نیز اشاره نمودیم، روایات دیگری مانند حدیث غدیر، حدیث ولایت و ... در اسناد و مدارک وجود دارند که هر کدام بیانگر امامت امیر مؤمنان علی علیه السلام هستند و استدلال ما به این آیه را تأیید می‌کنند.

البته گمان نمی‌کنیم که هیچ انسان آزاداندیشی، که در جست و جوی حق باشد و از مسیر انصاف منحرف نباشد، در صحت و پذیرش استدلال شیعیان به این آیه تردیدی به خود راه دهد و در امامت امیر مؤمنان علی علیه السلام شک کرده و متحیر بماند؛ زیرا این آیه یکی از دلیل‌های اثبات امامت آن حضرت و اولویت او بر مؤمنان است؛ و

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۶۳

همان اولویتی که برای خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله ثابت است برای علی علیه السلام نیز ثابت خواهد بود. بنا بر این علی علیه السلام، ولی و صاحب اختیار مؤمنان است همان‌طور که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بر مؤمنان ولایت دارد.

بدیهی است که چنین منقبت و فضیلتی برای فرد دیگری جز امیر مؤمنان علی علیه السلام ثابت نشده است و ما در همه پژوهش‌های خود تأکید کرده‌ایم که هر گاه امر ولایت بین امیر مؤمنان علی علیه السلام و ابوبکر دائر باشد، چنان منقبت و فضیلت اختصاص به حضرت علی علیه السلام دارد و ابوبکر هیچ گاه چنین فضیلت و منقبتی ندارد. بنا بر این امامت و ولایت در حضرت علی علیه السلام تعیین خواهد داشت.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۶۵

کتاب نامه ... ص: ۶۵

۱. قرآن کریم.

حرف «الف»

۲. احقاق الحق: قاضی نور الله مرعشی شوشتری، کتابفروشی اسلامیة، تهران.

۳. اسباب النزول: امام واحدی نیشابوری، عالم الکتب، بیروت.

حرف «ت»

۴. تاریخ دمشق الكبير: ابن عساکر، دار الفکر، بیروت، سال ۱۴۲۱.

۵. تفسیر ابن ابی حاتم: (تفسیر القرآن العظیم) امام عبدالرحمان بن محمد بن ادريس رازی بن ابی حاتم، مکتبه نزار مصطفی الباز، مکه مکرمه، چاپ دوم، سال ۱۴۱۹.

۶. تفسیر ابن کثیر: امام ابن کثیر، دار المعرفه، بیروت، چاپ سوم، سال ۱۴۰۹.

۷. تفسیر أبی السعود: قاضی القضاة امام ابی سعود، دار احیاء التراث العربی، بیروت.

۸. تفسیر العز الدمشقی: امام عزالدین دمشقی شافعی، دار ابن حزم، بیروت، چاپ اول، سال ۱۴۱۶.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاه به آیه ولایت، ص: ۶۶

۹. تفسیر بغوی: (معالم التنزیل فی التفسیر والتأویل) ابی محمد حسین بن مسعود فراء بغوی، دارالفکر، سال ۱۴۰۵.

۱۰. تفسیر ثعلبی: (الکشف والبیان) امام ثعلبی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ اول، سال ۱۴۲۲.

۱۱. تفسیر روح المعانی: شهاب الدین سید محمود آلوسی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ چهارم، سال ۱۴۰۵.

۱۲. تفسیر شوکانی: (فتح القدير) محمد بن علی بن محمد شوکانی، دار المعرفه، بیروت.

۱۳. تفسیر طبری: (جامع البیان فی تفسیر القرآن) محمد بن جریر طبری، دارالمعرفه، بیروت، سال ۱۴۱۲.

۱۴. تفسیر فخر رازی: امام فخر رازی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم.

۱۵. تفسیر قرطبی: (الجامع لاحکام القرآن) محمد بن احمد انصاری قرطبی، دار احیاء التراث العربی، افسست از چاپ دوم.

۱۶. تفسیر نسفی: (مدارک التنزیل) امام عبدالله بن احمد بن محمود نسفی، دار المعرفه، بیروت.

حرف «ج»

۱۷. جامع الأصول: ابن اثیر، دار الفکر، بیروت، چاپ اول، سال ۱۴۱۷.

حرف «د»

۱۸. الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور: دار الکتب العلمیه، بیروت، چاپ اول، سال ۱۴۲۱.

حرف «ش»

۱۹. شرح التجريد: قوشجی، تبری، سال ۱۳۰۷.

۲۰. شرح المقاصد: تفتازانی، منشورات شریف رضی، قم، چاپ اول، سال ۱۴۰۹.

۲۱. شرح المواقف: سید شریف جرجانی، منشورات شریف رضی، قم، چاپ اول، سال ۱۴۱۲.

حرف «ک»

۲۲. الکشاف: امام زمخشری، دار الکتب علمیه، بیروت، چاپ اول، سال ۱۴۱۵.

۲۳. کشف الظنون: حاجی خلیفه، دار احیاء التراث العربی و دار الفکر، بیروت، سال ۱۴۱۴.

حرف «م»

۲۴. المراجعات: سید عبدالحسین شرف الدین، چاپ دوم، سال ۱۴۰۲.

۲۵. المعجم الاوسط: الطبرانی، دار الحرمین، سال ۱۴۱۵.

۲۶. منهاج السنه النبویه: ابن تیمیہ، مکتبه ابن تیمیہ، مصر، چاپ دوم، سال ۱۴۰۹.

۲۷. المواقف فی علم الکلام: قاضی عبدالرحمن بن احمد ایجی، عالم الکتب، بیروت.

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۷۰

htidahridahG sa hcus shtidah rehto emos era ereht.denoitnem ydaerla saw ti,
 sA.derewsna erew esrev siht tuoba desiar snoitseuq dna stnemugra tnatropmi tson
 eht.emit emas eht tA.ne vaeH knaht.feirb ni denoitnem erew denosaer si ti yaw eht osla
 dna esrev(hayaliw)pihsnaidraug eht fo secnatsmucric noitalever ehT droW laniF
 revo gninosaer ruo yfitrec lla taht(mih nopu eb ecaep)lufhtiaF eht fo rednammoC eht.ilA
 secruos htidah ni.cte.htidah hayaliW:mamI fo etamami eht tuoba skaepshcihw fo hcae
 mih ot gnoleb ylevisulcxe pihsnaidraug dna etamami oS.knara hcus syojne reven rkaB.
 ubA dna(mih nopu eb ecaep)ilAmamI ot sgnoleb ylevisulcxe eutriv dna tirem a hcus.rkaB
 ubAro(mih nopu eb ecaep)ilA mamI.lufhtiaF eht fo rednammoCeht fo rehtie neewteb
 pihsnaidraug eht ezilaiceps ot evahew revenehw taht dezisahpme neeb sah ti sehcreaser
 lla ni dna(mih nopu eb ecaep)lufhtiaF eht fo rednammoC eht tub enoon rof devorp neeb
 sah tirem dna eutriv hcus taht suoivbo si tI.sreveileb lla revo pihsnaidraug sah(ynegorp
 sih dna mihnopu eb ecaep)dammahuM tehporP sa emas eht sreveileb foretsaM dna
 naidraug eht si ilA.erofereht.(mih nopu eb ecaep)ilA rof devorp eb lliw(ynegorp sih dna
 mih nopu eb ecaep)tehporP yloH eht dna doG rof demialc ecnereferp emas eht
 dnalufhtiaf eht ot ecnereferp sih dna(mih nopu eb ecaep)bilaT ibA.b ilA fo etamami eht
 sevorp taht snosaer eht fo eno si esrev sihtesuaceb luftbuod sniamer dna.etamami s'ilA
 mamI ni setatisehehs /eh dna na'rruQ yloH eht fo esrev siht revo tnemugraetiihS eht fo
 ecnatpecca dna.sseneurt.yticitnehtua eht tuoba tbuod yna sah htap ecitsujeht morf yarts
 ton seod dna hturt eht rof gnikees si ohw namuhgnikniht -eerp yna taht desoppus eb
 yldrah nac ti.esruoc fo.esrev eht

سلسله پژوهش های اعتقادی، نگاهی به آیه ولایت، ص: ۷۲

(۴)

A Glance at Guardianship Verse

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید
 بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی
 آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۴۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۰۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۲۳۳۳۰۴۵) (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰ IR۹۰-۰۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهایی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

